

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Гула Лариса Вікторівна

Миколаївський Національний аграрний університет

Україна

В умовах переходу суспільства до інформаційних технологій відбувається надзвичайно швидке оновлення змісту знань. Згідно з кредитно-модульною системою здатність до самостійного навчання є необхідною складовою загальної компетенції студента. До пріоритетів освіти, що орієнтуються на сучасний ринок праці, відносять вміння оперувати такими знаннями та технологіями, які здатні задовольнити потреби інформаційного суспільства, підготувати студентів до нових ролей в цьому суспільстві. Сьогодні дуже важливо вміти оперувати не тільки власними знаннями, а й бути готовими змінюватися та пристосовуватися до нових потреб ринку праці, вміти управляти інформацією, швидко приймати рішення та активно діяти, навчаючись впродовж свого життя.

Проблема формування навичок до самостійної роботи в умовах особистісно – орієнтовного та компетентнісного навчання є актуальною і ключовою у стратегічних напрямках системи якісної підготовки педагогічних кадрів. В сучасних умовах ринку праці та особливостей працевлаштування, зростають вимоги до професійної компетентності випускників, що обумовлює якісно нові форми та методи вищої освіти, спрямовані на створення цілісної системи безперервної освіти, на розширення сфери самостійної діяльності студентів, які формують навички самоосвіти та самоорганізації.

Самостійна робота полягає в самомотивації студентів, та щоб стимулювати самомотивацію у студентів потрібно встановити сильну взаємодію між викладачем та студеном, що стає невід'ємним компонентом сучасної вищої освіти.

Відповідно до Положення "Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах", самостійна робота студента є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Розширення функцій та зростання ролі самостійної роботи студентів веде до збільшення її обсягу та обумовлює зміну у взаємовідносинах між викладачем і студентом як рівноправними суб'єктами навчальної діяльності, привчає його самостійно вирішувати питання планування, організації та контролю за своєю навчальною діяльністю, виховуючи самостійність, як власну рису характеру. Цілеспрямована сукупність дій студента під керівництвом викладача на основі використання засобів супроводу навчального процесу передбачає самостійність – можливість здійснення самостійної роботи на основі формування якостей рефлексивного керування.

Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, яка передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, що здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, під безпосереднім керівництвом викладача та без його участі. У контексті сучасної вищої освіти самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів після практичної підготовки (може становити від 15 до 55% навчального програмового матеріалу) та дозволяє розглянути накопичувані знання як об'єкт власної діяльності студента.

Самостійна робота студентів формує в майбутніх спеціалістів творче ставлення до праці, розвиває внутрішні стимули до самовдосконалення, що є ефективним засобом самостійного навчання та самопідготовки, "самостійна робота студентів - це форма активності особи, що забезпечує можливість прискорення природного переходу випускника вузу від навчально-пізнавальної до самостійної професійної діяльності" [2; с. 58].

Зараз перед нами постає проблема формування у студентів необхідних навичок самостійної роботи, такого механізму мислення, який би допоміг їм швидко адаптуватися до вимог, які весь час змінюються, знаходити й аналізувати нові джерела інформації, творчо втілювати їх у своїй професійній діяльності.

Джерелом самоосвіти, самовдосконалення студентів повинна бути здатність безперервно відображати світ, відбирати та інтегрувати необхідну інформацію, накопичувати власний досвід і на цій основі виробляти вміння самореалізації, бо головна ознака самостійності - це не просте засвоєння знань, а обов'язкове їх творче перетворення і набуття вмінь і навичок самостійно здобувати знання. Усе це може відбутися лише у процесі цілеспрямованої й систематичної самостійної діяльності, під час якої майбутні фахівці набувають досвіду професійної мобільності, виробляють уміння самостійно працювати над собою, постійно підвищуючи свою кваліфікацію та поглиблюючи свої знання.

Основним завданням викладача та й взагалі системи освіти – є перехід з інформаційного типу навчання на навчання, яке б давало змогу виявляти й розвивати індивідуальні здібності майбутніх фахівців, їх творчий потенціал, активно впливати на формування їх особистості, адже саме результативність та ефективність самостійної роботи студентів значною мірою залежить від викладача. Складаючи завдання для самостійної роботи, необхідно дотримуватися виконання таких функцій: навчально-розвивальна, пізнавально-практична, спонукально-активізувальна, технологічна, діагностична, виховна, світоглядна. Деякі з них або всі зазначені функції, - на думку дослідників, - повинні інтегруватися в комплексну функцію залежно від місця цих завдань у системі підготовки майбутнього фахівця. Дотримання комплексу цих функцій при розробці завдань для самостійної роботи дослідники вважають пріоритетним [4; 5;6].

В сучасних умовах перед викладачами стоїть ряд завдань з метою максимального наповнення навчальним матеріалом в організації самостійної роботи студентів, зокрема – створення електронного навчально-методичного посібника, як носія навчально-наукового змісту навчальної дисципліни, який відповідає вимогам професійної підготовки майбутніх фахівців.

Організовуючи самостійну роботу студентів викладачі повинні, на мою думку, дотримуватися таких основних принципів:

- створити єдині вимоги до організації самостійної роботи студентів викладачів усіх навчальних дисциплін;
- забезпечити послідовність, систематичність самостійної роботи.
- передбачити доступність і посиленість навчального матеріалу для самостійного опрацювання;
- надавати студентам однакові можливості у досягненні мети навчання та виявлення творчої ініціативи;
- забезпечити умови для організації самостійної роботи студентів (наявний аудиторний фонд, відповідна матеріально-технічна база, методичне забезпечення, консультації викладачів тощо);
- здійснювати керівництво самостійною роботою та контроль за її ходом;
- рівномірний розподіл завдань та заходів контролю протягом усього навчального року.

Дотримання цих принципів - це засіб досягнення певної мети за умови дотримання цих принципів для реалізації самостійної роботи студентів.

Отже, самостійна робота студентів - складне, багатовимірне явище, яке має досить вагомі можливості у навчанні, вихованні та управлінні навчальним процесом. Ефективне використання цих можливостей забезпечить досягнення освітньої, навчальної та виховної мети самостійної роботи студентів. Сьогодні самостійна робота студентів виходить за межі аудиторних занять, логічним є підхід до визначення її сутності як форми управління, самоуправління та самоосвіти. Самостійна робота - це форма самовираження особистості прояв її індивідуальних можливостей та один із найбільш важливих чинників розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця в контексті сучасної вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Журавська Л.М. Педагогічні умови управління самостійною роботою студентів вищих навчальних закладів: Автореф. дис.... канд. пед. наук. -К., 1999.

- 2.Зязюн І.А. Філософські проблеми гуманізації і гуманітаризації освіти // Педагогіка толерантності. - 2000.-№3.-С. 58-61.].
- 3.Казаков В.А. Теорія та методика самостійної праці студентів. - Ірпінь. 1997.
- 4.Мороз О.Г., Сластьонін В.О., Філіпченко Л.І. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація. -К., 1997.
5. Організація самостійної роботи студентів: Навч.-метод. видання. -Черкаси, 2003. -С. 45-65.
- 6.Организация самостоятельной работы студентов в условиях интенсификации обучения / Сост. А.М.Алексюк и др. -К., 1993.
7. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України від 02,06, 93 №161//Збірник нормативних актів України щодо організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі
8. Солдатенко М.М., Сусь Б.А. Самостійна пізнавальна діяльність як найважливіша умова формування спеціаліста//Вища педагогічна освіта: Наук.-метод, зб. -К: Вища школа, 1994.-Вип. 17. -С. 39-44
9. Сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів у вищій школі [Електронний ресурс]: / С.Б. Літвінчук – 2012 – С. 65 – 69. Режим доступу: <<http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/199-187-11.pdf>>
10. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: Навч. посіб. для студентів вищих педагогічних закладів освіти. - Т.: Навчальна книга "Богдан", 2003.
11. Шелюк Л. Якість освіти як пріоритет її розвитку в Україні // Вища освіта України. – 2014. – № 1. – С. 72-78